

Tko što radi sada?

Dob i rod kao odrednice položaja na tržištu rada
u Hrvatskoj jedno desetljeće kasnije
(prema Anketi o radnoj snazi)

Skup “Socijalno-demografska reprodukcija Hrvatske”
Centar za demokraciju i pravo Miko Tripalo

doc.dr.sc. Teo Matković
Zagreb, 29.5.2018.

2008. godine

- Na temelju ARS podataka za 1996.-2006. (Matković, 2008):
  - Utvrđena slabija participacija i sve izraženija nezaposlenost žena
  - Te velike promjene u participaciji na tržištu rada s obzirom na dob
  - Izrazita rodna segregacija s obzirom na djelatnosti i zanimanja
  - Ali i dobna segregacija, posebno starijih radnika (pri “vrhu” i “dnu”)
  - Rodne i dobne razlike u oblicima zaposlenosti (određeno, samozap.)
  - I kvaliteti zaposlenosti

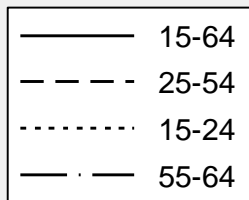
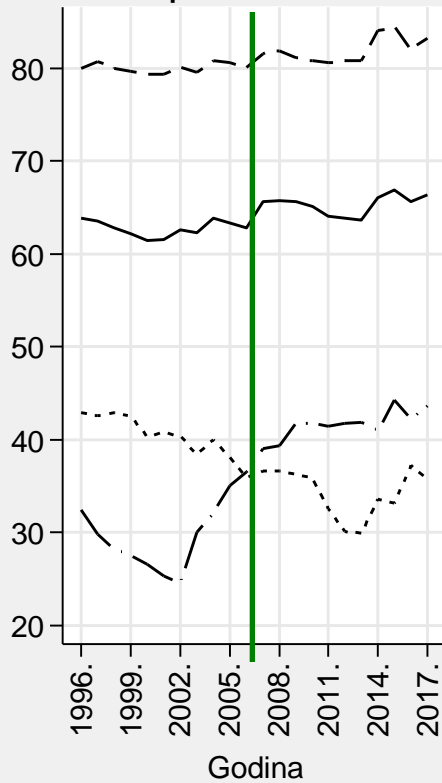
- Što se je promijenilo desetljeće kasnije?

Nakon

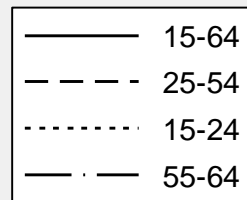
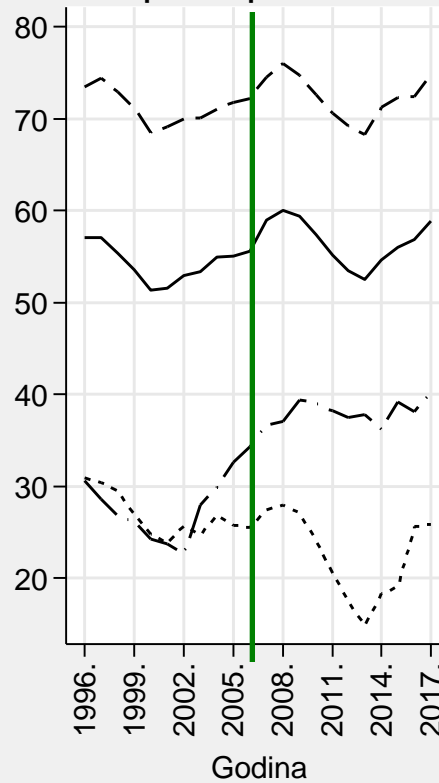
- jedne duge, duboke krize i parcijalnog oporavka
- pridruživanja EU i osnaživanja migracijskih tokova
- univerzalnog povećanja minimalne dobi odlaska u mirovinu (i polaganog usklađivanja za žene)
- smjene generacija (odlazak Baby boomera u mirovinu)
- unaprjeđenja obrazovne strukture
- daljnje fleksibilizacije tržišta rada

Ekonomska aktivnost: dob

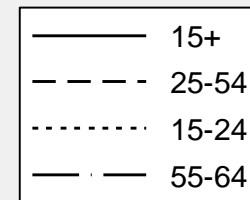
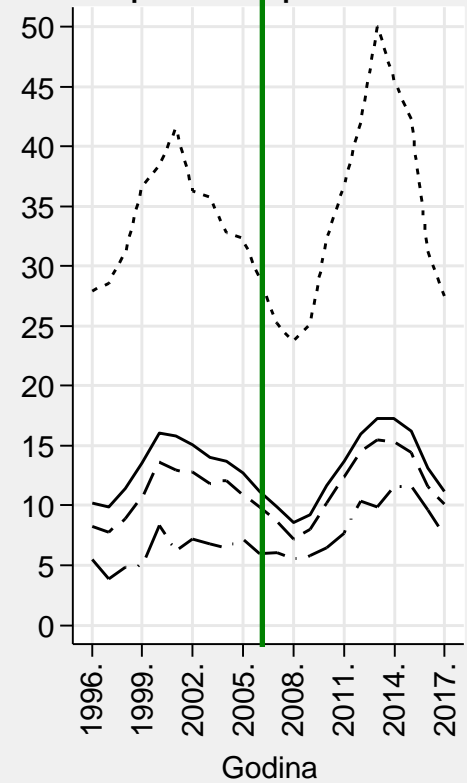
Stopa aktivnosti

Stopa zaposlenosti

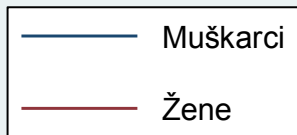
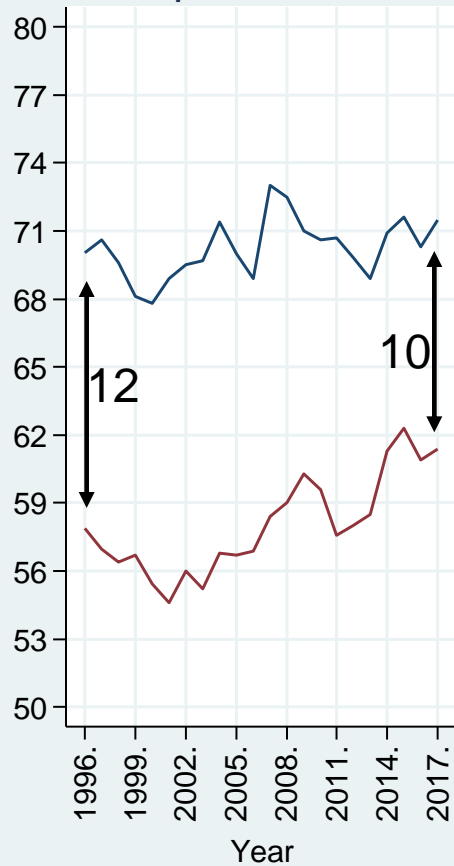

Stopa nezaposlenosti

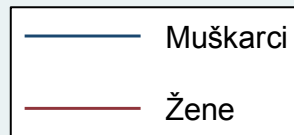
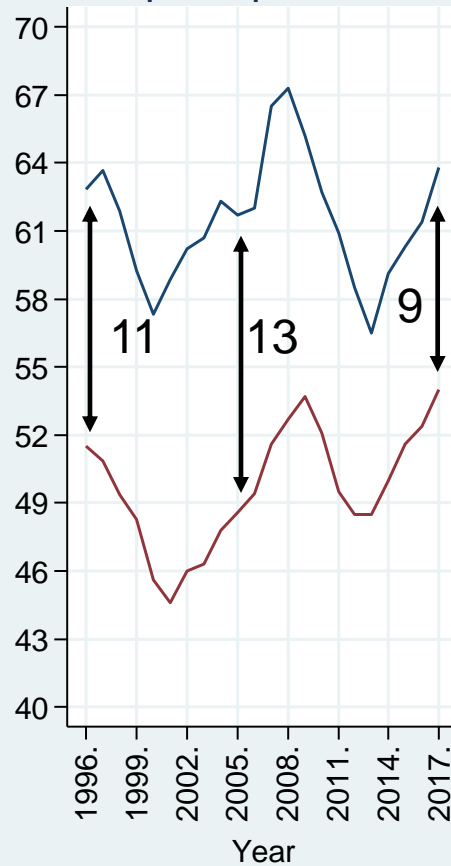

Ekonomska aktivnost: spol

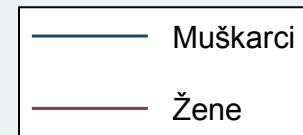
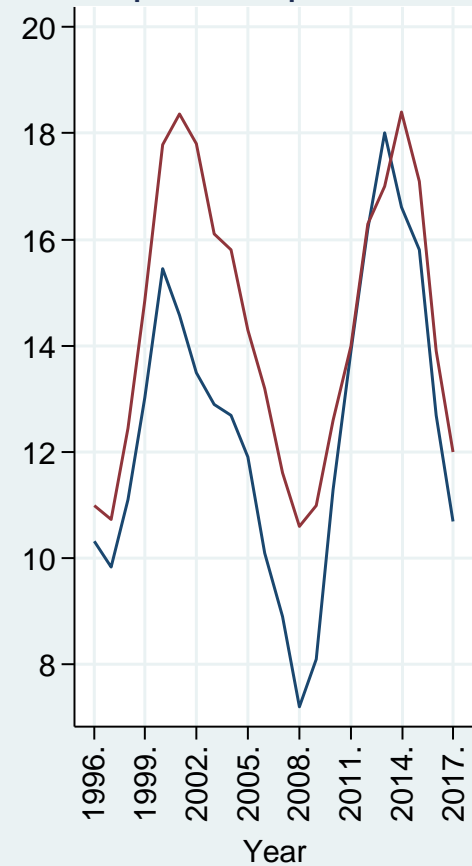
Stopa aktivnosti

Stopa zaposlenosti

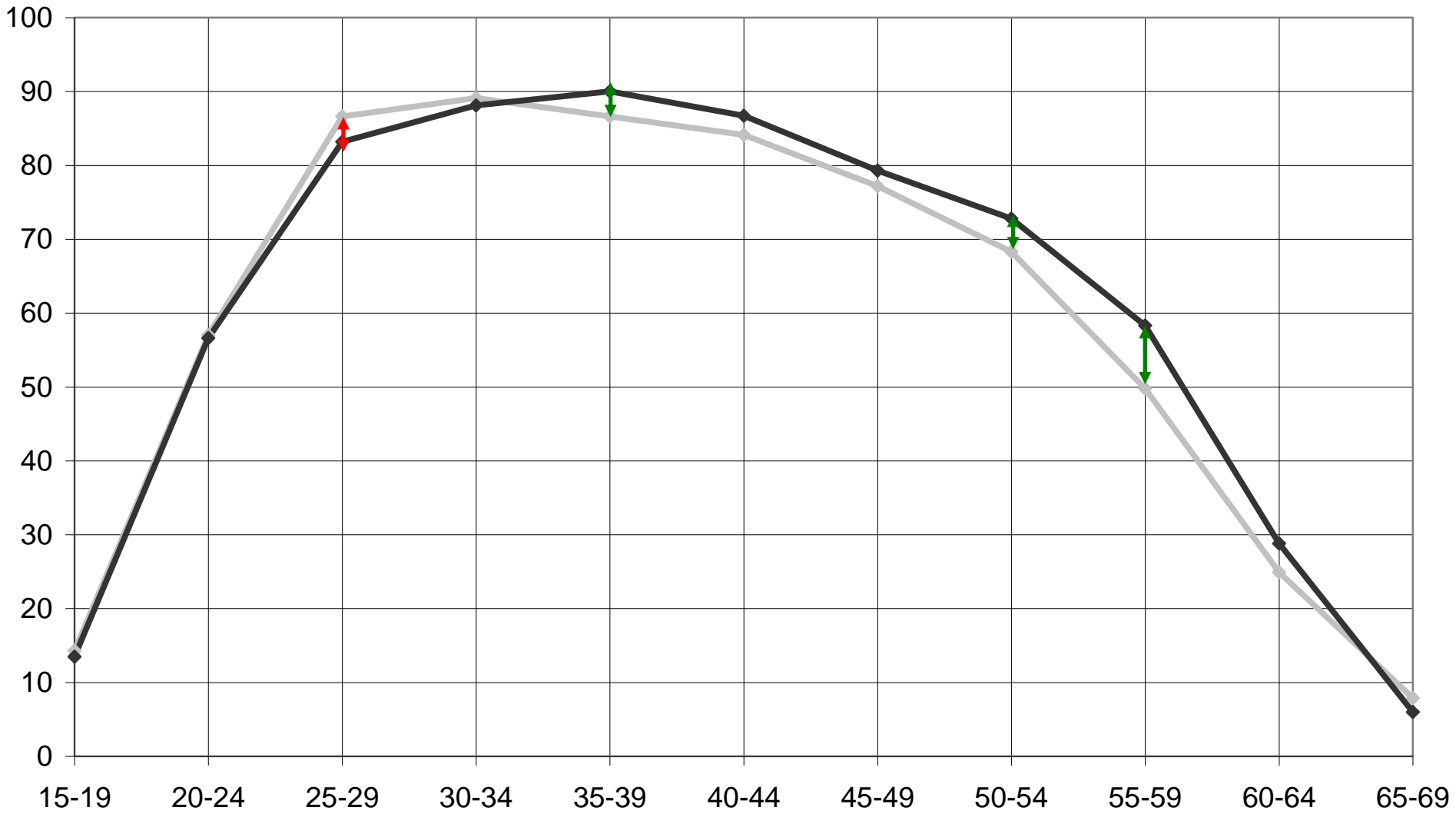

Stopa nezaposlenosti

Ekonomska aktivnost: dob

— 2007 — 2017

Ekonomska aktivnost i razina obrazovanja: smjena generacija

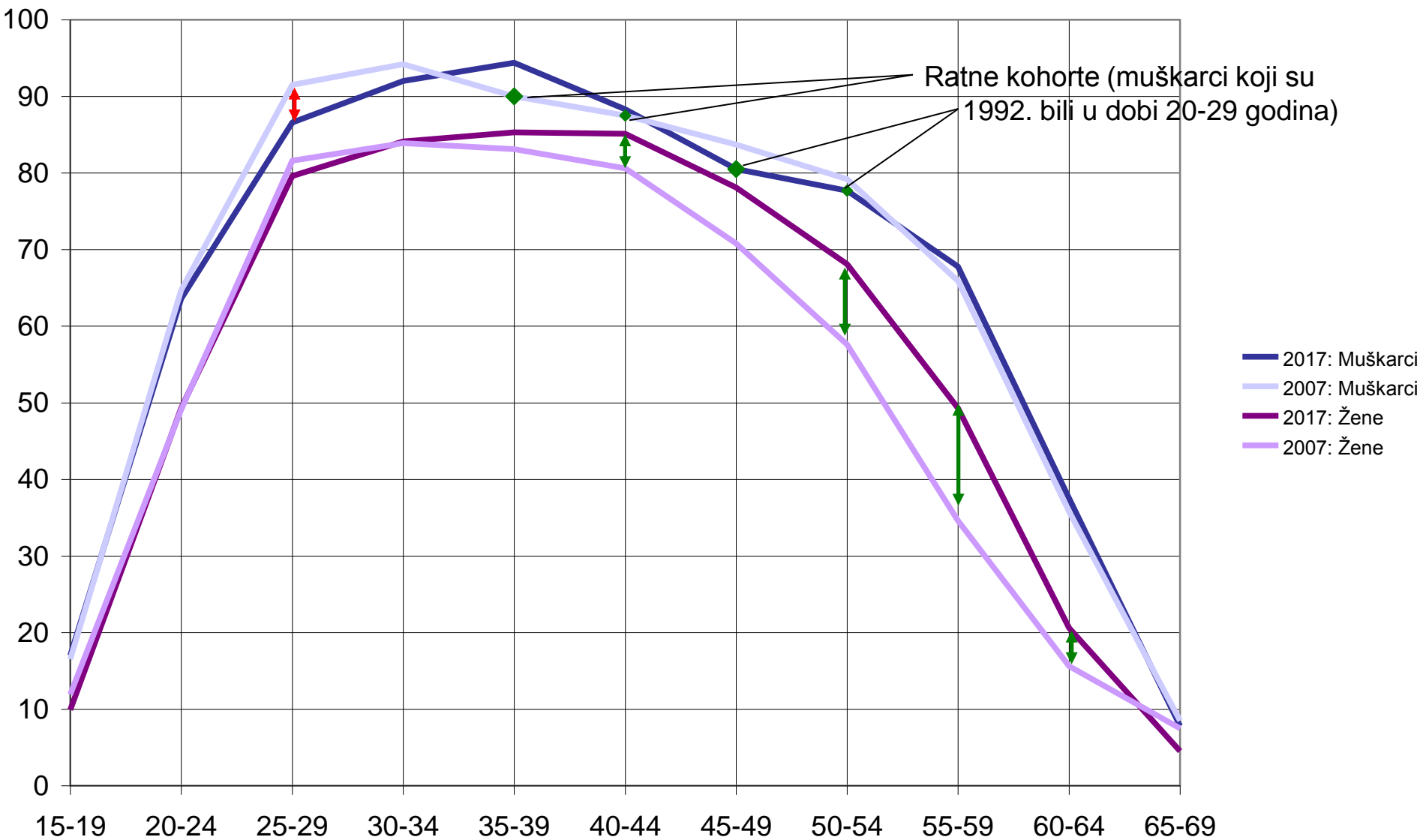
Recentno ušli u tržište rada		
25-34 (1974.-1983. vs. 1982.-1991.)	2007-2009	2015-2017
Bez srednje	11,5%	5,6%
Visoko obrazovanje	19,6%	32,1%

Stariji radni kontingent		
55-64 (1944.-1953. vs. 1952.-1961.)	2007-2009	2015-2017
Bez srednje	36,0%	28,1%
Visoko obrazovanje	15,9%	16,8%

Muškarci (25-34)		
Bez srednje	12,3%	6,0%
Visoko obrazovanje	14,7%	24,6%
Žene (25-34)		
Bez srednje	10,7%	5,2%
Visoko obrazovanje	24,8%	39,8%

Muškarci (55-64)		
Bez srednje	25,4%	21,0%
Visoko obrazovanje	17,8%	17,6%
Žene (55-64)		
Bez srednje	45,6%	34,7%
Visoko obrazovanje	14,0%	16,0%

Ekonomska aktivnost: dob i spol

Struktura zaposlenosti: djelatnosti i dob

	Mladi (15-24)		25-49		Stariji (55-64)		Omjer: mladi /25-49		Omjer: stariji /25-49	
	2008.-10.	2015.-17.	2008.-10.	2015.-17.	2008.-10.	2015.-17.	2008.-10.	2015.-17.	2008.-10.	2015.-17.
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	7,2	5,7	9,4	5,6	23,6	13,1	0,8	1,0	2,5	2,4
Prerađivačka industrija	20,8	20,8	18,1	16,9	14,3	14,6	1,2	1,2	0,8	0,9
Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te sanacije okoliša	1,4	1,5	1,3	1,6	1,8	2,7	1,1	1,0	1,4	1,7
Građevinarstvo	13,2	6,6	8,5	7,0	7,3	6,8	1,6	0,9	0,9	1,0
Trgovina na veliko i na malo	20,9	15,7	16,8	15,9	7,3	8,3	1,2	1,0	0,4	0,5
Prijevoz i skladištenje	3,7	4,5	5,6	6,5	7,1	7,2	0,7	0,7	1,3	1,1
Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	11,6	17,8	5,5	6,5	3,4	4,6	2,1	2,7	0,6	0,7
Informacije i komunikacije	1,5	2,7	2,9	3,5	1,7	1,0	0,5	0,8	0,6	0,3
Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja			2,6	2,9	1,2	2,3	-	-	0,5	0,8
Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	1,9	2,0	3,4	4,5	2,7	4,8	0,5	0,4	0,8	1,1
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	1,6	3,2	2,1	2,6	1,6	2,8	0,8	1,2	0,7	1,1
Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	3,0	4,6	7,1	7,0	5,7	7,1	0,4	0,7	0,8	1,0
Obrazovanje	1,6	2,1	5,4	7,7	8,4	9,4	0,3	0,3	1,5	1,2
Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	3,1	4,7	5,9	5,6	8,2	9,7	0,5	0,8	1,4	1,7
Umjetnost, zabava i rekreacija	2,5	2,0	2,0	1,6	1,3	1,4	1,3	1,2	0,7	0,9
Ostale uslužne djelatnosti	3,7	4,7	1,5	2,6	1,2	1,8	2,5	1,8	0,8	0,7

Značajna konvergencija u većini djelatnosti (veliki izuzetak: ugostiteljstvo).

Duncan dissimilarity indeks: (mladi vs. 25-49): 0,196 → 0,174
(stariji vs. 25-49): 0,230 → 0,168

Struktura zaposlenosti: zanimanja i dob

	Mladi (15-24)		25-49		Stariji (55-64)		Omjer: mladi /25-49		Omjer: stariji /25-49	
	2007.-09.	2015.-17.	2007.-09.	2015.-17.	2007.-09.	2015.-17.	2007.-09.	2015.-17.	2007.-09.	2015.-17.
Zakonodavci, dužnosnici i direktori			4,9	4,1	7,3	7,7	-	-	1,5	1,9
Znanstvenici, inženjeri i stručnjaci	2,2	3,5	10,7	19,0	12,1	17,2	0,2	0,2	1,1	0,9
Tehničari i stručni suradnici	9,8	11,3	15,4	14,4	17,7	15,3	0,6	0,8	1,1	1,1
Administrativni službenici	12,4	9,5	12,6	9,6	9,0	7,9	1,0	1,0	0,7	0,8
Uslužna i trgovačka zanimanja	28,2	32,9	16,6	19,3	6,3	12,7	1,7	1,7	0,4	0,7
Poljoprivrednici, šumari i ribari	5,0	3,3	7,3	3,5	21,8	11,0	0,7	0,9	3,0	3,1
Zanimanja u obrtu i pojedinačnoj proizvodnji	20,0	16,2	13,0	12,2	11,5	10,3	1,5	1,3	0,9	0,8
Rukovatelji postrojenjima i strojevima, industrijski proizvođači i sastavljači strojeva	12,2	10,0	10,9	10,1	7,8	9,2	1,1	1,0	0,7	0,9
Jednostavna zanimanja	9,1	11,0	7,6	6,7	6,5	8,3	1,2	1,7	0,8	1,2

Stari i mladi: bitno povećana učestalost rada u jednostavnim zanimanjima.

Povećanje učestalosti zaposlenosti u zanimanjima – i uslužnima.

Smanjenje rada u proizvodnji kod mladih

Svugdje pad poljoprivrede i administrativnih.

Duncan dissimilarity indeks: (mladi vs. 25-49): 0,192 → 0,212

(stariji vs. 25-49): 0,195 → 0,125

Struktura zaposlenosti: djelatnosti i spol

	Muškarci		Žene		Omjer: ž/m	
	2008.-10.	2015.-17.	2008.-10.	2015.-17.	2008.-10.	2015.-17.
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	12,6%	9,5%	14,5%	6,0%	1,2	0,6
Prerađivačka industrija	20,5%	21,0%	14,0%	12,0%	0,7	0,6
Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	1,4%	1,1%	0,4%	0,4%	0,3	0,3
Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom	2,3%	2,5%	0,4%	0,8%	0,2	0,3
Građevinarstvo	14,3%	11,7%	1,5%	1,1%	0,1	0,1
Trgovina na veliko i na malo	12,9%	11,1%	17,6%	17,5%	1,4	1,6
Prijevoz i skladištenje	8,5%	9,7%	2,3%	2,8%	0,3	0,3
Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	4,6%	5,2%	6,8%	8,8%	1,5	1,7
Informacije i komunikacije	2,8%	3,4%	2,0%	2,2%	0,7	0,6
Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	1,2%	1,7%	3,4%	3,5%	2,8	2,1
Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	2,5%	3,8%	3,9%	4,9%	1,5	1,3
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	2,1%	2,6%	1,9%	2,7%	0,9	1,0
Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	6,2%	7,1%	6,1%	6,7%	1,0	0,9
Obrazovanje	2,2%	3,0%	9,4%	12,7%	4,2	4,2
Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	2,0%	2,3%	10,4%	11,4%	5,1	4,9
Umjetnost, zabava i rekreacija	1,6%	1,4%	2,0%	1,8%	1,3	1,3
Ostale uslužne djelatnosti	0,8%	1,3%	2,6%	3,6%	3,3	2,7

Bez konvergencije u zastupljenijim djelatnostima (daljnja horizontalna segregacija u poljoprivredi, Prerađivačkoj industriji, trgovini, ugostiteljstvu te informacijama i komunikacijama)

Duncan dissimilarity indeks: 0,300 → 0,345

Struktura zaposlenosti: muška i ženska zanimanja?

	Muškarci		Žene		Omjer: ž/m	
	2007.-09.	2015.-17.	2007.-09.	2015.-17.	2007.-09.	2015.-17.
Zakonodavci, dužnosnici i direktori	6,9	6,1	2,7	2,9	2,6	2,1
Znanstvenici, inženjeri i stručnjaci	7,7	11,4	12,3	23,2	0,6	0,5
Tehničari i stručni suradnici	13,9	14,7	15,9	14,1	0,9	1,0
Administrativni službenici	6,6	5,8	18,2	13,6	0,4	0,4
Uslužna i trgovačka zanimanja	10,7	12,7	21,2	25,7	0,5	0,5
Poljoprivrednici, šumari i ribari	9,9	6,7	12,9	4,9	0,8	1,4
Zanimanja u obrtu i pojedinačnoj proizvodnji	22,3	20,5	2,2	1,9	10,3	10,8
Rukovatelji postrojenjima i strojevima, industrijski proizvođači i sastavljači strojeva	14,3	14,0	5,7	5,2	2,5	2,7
Jednostavna zanimanja	6,6	6,7	8,9	8,3	0,7	0,8

Konvergencija u menadžerskim i jednostavnim zanimanjima
 Daljnja feminizacija stručnjaka
 Preokret u poljoprivrednim zanimanjima.

Duncan dissimilarity indeks visok i stabilan: 0,335 → 0,337

Nezaposlenost: dob

Stopa nezaposlenosti

	2007.-2009.	2015.-2017.
15-24	24,7	33,7
25-54	8,0	12,0
55-64	5,8	9,6
<i>Omjer: mladi / 25-54</i>	<i>3,1</i>	<i>2,8</i>
<i>Omjer: stariji / 25-54</i>	<i>0,7</i>	<i>0,8</i>

Smanjivanje dobnih nejednakosti u riziku nezaposlenosti (prednost starijih gotovo istopljena) – ali hendikep mladih još uvijek izrazit

Udio dugotrajne nezaposlenosti u nezaposlenosti

	2007.-2009.	2015.-2017.
15-24	44,7	38,8
25-54	63,2	53,4
55-64	79,1	67,5
<i>Omjer: mladi / 25-54</i>	<i>0,7</i>	<i>0,7</i>
<i>Omjer: stariji / 25-54</i>	<i>1,3</i>	<i>1,3</i>

Ali su razlike u riziku dugotrajne nezaposlenosti postojane (ispodprosječna kod mladih, iznadprosječna kod starih)

Obeshrabreni nezaposleni: raspoloživi za rad ali ne traže posao (kao % aktivnog stanovništva)

	2007.-2009.	2015.-2017.
15-24	12,4	20,0
25-54	4,3	6,1
55-64	7,7	14,9
<i>Omjer: mladi / 25-54</i>	<i>2,9</i>	<i>3,3</i>
<i>Omjer: stariji / 25-54</i>	<i>1,8</i>	<i>2,4</i>

Dok je učestalost obeshrabrenosti nadproporcionalno porasla među mladima i starijem radnom kontingentu

Nestandardna zaposlenost: dob

Privremeno zaposlenih među zaposlenicima

	2007.-2009.	2015.-2017.
15-24	37,1	62,2
25-54	10,7	18,8
55-64	3,9	9,7
Omjer: mladi / 25-54	3,5	3,3
Omjer: stariji / 25-54	0,4	0,5

Izuzetne razlike u učestalosti privremen zaposlenosti. Učestalost se povećava, a razlike vrlo blago smanjuju.

Privremeno zaposleni jer ne mogu naći stalni posao

	2007.-2009.	2015.-2017.
15-24	49,8	69,8
25-54	49,8	71,6
55-64	41,8	68,5
Omjer: mladi / 25-54	1,0	1,0
Omjer: stariji / 25-54	0,8	1,0

...podjednako (i sve više) izgledno da su privremeno zaposleni iz razloga nemogućnosti nalaženja stalnog posla.

Poslodavci

	2007.-2009.	2015.-2017.
15-24	1,2	malo
25-54	5,4	4,8
55-64	7,1	8,4
Omjer: mladi / 25-54	0,2	
Omjer: stariji / 25-54	1,3	1,8

Najveća i rastuća zastupljenost poslodavaca među starijim zaposlenima - vrlo rijetka prisutnost među mladima.

Zastupljenost samozaposlenih bez zaposlenika se smanjuje, posebno među mladima. Manja konvergencija kod starijih, među kojima je još najzastupljenija.

Samozaposleni bez zaposlenika

	2007.-2009.	2015.-2017.
15-24	5,4	1,9
25-54	10,6	6,1
55-64	23,6	12,2
Omjer: mladi / 25-54	0,5	0,3
Omjer: stariji / 25-54	2,2	2,0

Pomažući radnici na periferiji radnog kontingenta: blag pad i konvergencija

Pomažući obiteljski radnici

	2007.-2009.	2015.-2017.
15-24	2,8	1,7
25-54	1,6	1,1
55-64	3,5	2,3
Omjer: mladi / 25-54	1,8	1,6
Omjer: stariji / 25-54	2,2	2,1

Radno vrijeme i radni aranžmani: dob

Zaposleni u nepunom radnom vremenu

	2007.-2009.	2015.-2017.
15-24	6,6	8,0
25-54	4,7	4,6
55-64	14,5	8,4
Omjer: mladi / 25-54	1,4	1,7
Omjer: stariji / 25-54	3,1	1,8

Mladi i stariji češće rade u nepunom radnom vremenu. Konvergencija kroz smanjenje među starijima, divergencija kroz rast kod mladih

Nikad ne rade subotom

	2007.-2009.	2015.-2017.
15-24	17,6	19,3
25-49	28,7	33,6
55-64	34,1	37,4
Omjer: mladi / 25-49	0,6	0,6
Omjer: stariji / 25-49	1,2	1,1

Mladi vrlo rijetko nikada ne rade subotom – bez promjene.

Nikad ne rade nedjeljom

	2007.-2009.	2015.-2017.
15-24	62,9	53,9
25-49	65,3	65,0
55-64	63,3	63,4
Omjer: mladi / 25-49	1,0	0,8
Omjer: stariji / 25-49	1,0	1,0

Među mladima povećanje vjerojatnosti rada navečer i nedjeljom – pojava divergencije u odnosu na središnji i stariji radni kontingent.

Nikad ne rade navečer

	2007.-2009.	2015.-2017.
15-24	54,4	45,3
25-49	59,2	55,4
55-64	63,1	58,9
Omjer: mladi / 25-49	0,9	0,8
Omjer: stariji / 25-49	1,1	1,1

Nezaposlenost žena i muškaraca

Stopa nezaposlenosti

	2007.-2009.	2015.-2017.
Muškarci	8,1	13,1
Žene	11,1	14,3
Omjer: ž/m	1,4	1,1

Smanjivanje rodni nejednakosti u riziku nezaposlenosti

Udio dugotrajne nezaposlenosti u nezaposlenosti

	2007.-2009.	2015.-2017.
Muškarci	55,2	54,2
Žene	63,0	48,9
Omjer: ž/m	1,1	0,9

Slična vjerojatnost dugotrajne nezaposlenosti kod nezaposlenih (ranije blago nepovoljnije kod žena, recentnije među muškarcima)

Obeshrabreni nezaposleni: raspoloživi za rad ali ne traže posao (kao % aktivnog stanovništva)

	2007.-2009.	2015.-2017.
Muškarci	3,9	6,6
Žene	7,5	11,1
Omjer: ž/m	1,9	1,7

Vjerojatnost obeshrabrenosti gotovo dvostruko veća među ženama. U kontekstu općeg porasta obeshrabrenih nezaposlenih, relativna razlika malo smanjena.

Daleko od konvergencije

Privremena zaposlenost žena i muškaraca

Privremeno zaposlenih među zaposlenicima

	2007.-2009.	2015.-2017.
Muškarci	11,9	21,0
Žene	13,2	21,0
Omjer: ž/m	1,1	1,0

Postignut je paritet u privremenoj zaposlenosti – ali u kontekstu velikog rasta zastupljenosti ovog oblika rada.

Privremeno zaposleni jer ne mogu naći stalni posao

	2007.-2009.	2015.-2017.
Muškarci	48,4	70,8
Žene	51,2	68,6
Omjer: ž/m	1,1	1,0

...kao i u (visokom) udjelu privremeno zaposlenih koji su to nedobrovoljno

Prekarna zaposlenost (kraće od 3 mj.)

	2007.-2009.	2015.-2017.
Muškarci	3,5	7,8
Žene	3,9	7,1
Omjer: ž/m	1,1	0,9

porast prekarne privremene zaposlenosti vidljiviji je među muškarcima, među kojima je sad učestalija nego kod žena

Agencijski radnici

	2007.-2009.	2015.-2017.
Muškarci	0,8	1,1
Žene	0,8	0,9
Omjer: ž/m	1,0	0,8

I agencijski je rad postao nešto izraženiji među muškarcima.

Male rodne razlike s obzirom na privremeno zapošljavanje, relativna pozicija žena se izjednačila ili postala povoljnija kroz promatrano desetljeće

Poduzetništvo i pomažući rad žena i muškaraca

Poslodavci

	2007.-2009.	2015.-2017.
Muškarci	7,1	6,6
Žene	2,8	3,3
Omjer: ž/m	0,4	0,5

Među zaposlenim ženama još uvijek je dvostruko manje poslodavaca no među zaposlenim muškarcima

Samozaposleni bez zaposlenika

	2007.-2009.	2015.-2017.
Muškarci	14,0	8,9
Žene	12,5	5,5
Omjer: ž/m	0,9	0,6

Dok se je zastupljenost solo-samozaposlenosti izraženije smanjila među ženama (*moгуć razlog: promjena definicije*)

Pomažući obiteljski radnici

	2007.-2009.	2015.-2017.
Muškarci	1,1	1,0
Žene	3,7	2,2
Omjer: ž/m	3,3	2,1

Pomažući rad u kućanstvu još je feminiziran, ali bitno manje

Samozaposlenost i pomažući rad u obitelji:

Naznake blage konvergencije sudjelovanja m i ž, ali u kontekstu smanjivanja ovih oblika zaposlenosti

Radno vrijeme i radni aranžmani muškaraca i žena

Zaposleni u nepunom radnom vremenu

	2007.-2009.	2015.-2017.
Muškarci	4,8	4,4
Žene	8,3	6,8
Omjer: ž/m	1,7	1,6

Zaposlenost u nepunom radnom vremenu i dalje je feminizirana ...ali malo manje nego desetljeće ranije

Rade iznad 48 sati tjedno

	2007.-2009.	2015.-2017.
Muškarci	12,1	8,0
Žene	4,8	3,1
Omjer: ž/m	0,4	0,4

Dok je vjerojatnost dugih radnih sati smanjena, ali jednako maskulinizirana kao i desetljeće ranije (*pridonose samozaposleni*)

Nikad ne rade subotom

	2007.-2009.	2015.-2017.
Muškarci	23,2	27,2
Žene	36,0	40,2
Omjer: ž/m	1,5	1,5

Nikad ne rade nedjeljom

	2007.-2009.	2015.-2017.
Muškarci	63,5	61,5
Žene	67,3	66,1
Omjer: ž/m	1,1	1,1

Žene malo češće **ne rade** nedjeljom i navečer, i puno češće **ne rade** subotama od muškaraca. Izostanak ikakve promjene kroz desetljeće

Nikad ne rade navečer

	2007.-2009.	2015.-2017.
Muškarci	57,7	52,6
Žene	62,0	58,1
Omjer: ž/m	1,1	1,1

Što se dogodilo? Zaključci:

- povećanje stope aktivnosti žena 40+
- “ožiljak” ratne generacije muškaraca (sada u 40ima i 50ima)
- manji rodni jaz u zaposlenosti, aktivnosti i nezaposlenosti
- nastavak rasta aktivnosti starijih, cikličko variranje kod mladih
- konvergencija u strukturi zaposlenosti s obzirom na dob, posebno starijeg radnog kontingenta
- ali povećanje rodne horizontalne segregacije s obzirom na djelatnosti (u zanimanjima rodna segregacija visoka no stabilna)
- konvergencija rizika nezaposlenosti, ali rast rizika obeshrabrenosti na periferiji radnog kontingenta
- velike, razlike u dobnim skupinama s obzirom na privremenu zaposlenost, smanjuju se. Ali kod samozaposlenosti rastu: dominacija starijih.
- porast atipičnog radnog vremena koncentriran kod mladih zaposlenih.
- rodne razlike s obzirom na nezaposlenost, privremenu zaposlenost i samozaposlenost smanjuju se, a u obrascima radnog vremena nema promjena
- i dalje velike razlike u samozaposlenosti, radu subotom ($M \gg \check{Z}$), te pomažućem radu u kućanstvu i nepunom radnom vremenu ($\check{Z} \gg M$)